

RaderWerk

RADERWERK is de rubriek waar we het willen hebben over het gebouw op zich. Het meer technische aspect, de hardware van het jeugdverblijfcentrum, zeg maar. Deze keer nemen we de slaaplokalen onder de loep.

TE BED OF NIET TE BED

TIPS VOOR INPLANTING EN INRICHTING VAN DE SLAAPRUIMTES

In een jeugdverblijfcentrum kunnen jeugdgroepen overnachten, er is dus steeds een ruimte voorzien waar kan worden geslapen. Maar waaraan moet deze ruimte allemaal voldoen? Bestaan er wettelijke verplichtingen en wat zijn nuttige tips? Op deze vragen proberen we in dit artikel een antwoord te geven. Uitgebreidere info vind je terug in de brochure 'Bouwen aan een bivakhuis', te bestellen via CJT.

BRANDVEILIGHEID

Wanneer een ruimte gebruikt wordt als verblijfsgelegenheid voor groepen, dan moet die brandveilig zijn. Hiervoor vraag je best een brandveiligheidsattest aan bij de plaatselijke brandweer. Een dergelijk attest is een voorwaarde om erkend te worden door Toerisme

Vlaanderen, maar ook centra die niet erkend zijn, zouden minimaal over een brandveiligheidsattest moeten beschikken.

De eisen rond brandveiligheid, specifiek voor de slaapruijnte en vermeld in het decreet 'toerisme voor allen', komen in dit artikel allemaal aan bod. Voor elke slaapruijnte voorzie je alvast minimum één rookdetector (autonoom of aangesloten op een detectiecentrale).

De capaciteit van je jeugdverblijfcentrum is afhankelijk van verschillende factoren: aantal toiletten, grootte van de refter, maar uiteraard ook de omvang van de slaaplokalen. In het decreet 'toerisme voor allen' wordt ook een volume vermeld voor slaapruijntes: minimaal 4 m³ per persoon. Dit

volume omvat niet alleen ruimte voor (stapel)bedden, maar ook voor een vluchtweg die minstens 0,8 m breed moet zijn. Bovendien moet er steeds voldoende bergruimte voor bagage voorzien zijn.

INRICHTING VAN DE SLAAPRUIMTE

De bedden

In jeugdverblijfcetra, waar bedden worden aangeboden, vinden we drie soorten terug: het gewone enkelvoudige bed, het stapelbed en de beddenbak. Een beddenbak is een vaste houten constructie waarin of waarop diverse matrassen aansluitend naast elkaar liggen. Onder de matrassen is er meestal nog bergruimte voorzien voor de rugzak of valies. Beddenbak-

ken zijn altijd vaste constructies, maar ook andere bedden kan je vastmaken, waardoor groepen niet zomaar bedden kunnen verplaatsen. Het voordeel is dat je altijd in regel blijft met alle voorschriften en dat het meubilair minder snel zal worden beschadigd. Voor de toegankelijkheid kan dit dan weer een nadeel zijn, want personen met bijvoorbeeld een fysieke handicap hebben vaak meer ruimte nodig. Om hierop in te spelen, zijn bepaalde jeugdverblijfcentra uitgerust met klapbedden. Deze bedden zijn eveneens vast, maar kunnen verticaal tegen de muur worden geplaatst zodat extra ruimte ontstaat. Dit is dan uiteraard ten koste van de capaciteit.

Voor stapelbedden beschrijft het decreet 'toerisme voor allen' een aantal regels. Zo mogen stapelbedden maximaal twee aan twee met de lange zijden tegen elkaar geplaatst zijn. Met andere woorden: iedereen moet het bed kunnen verlaten zonder daarbij een andere matras te kruisen. Staan er toch meer dan twee stapelbedden met hun lange zijde tegen elkaar, dan beschikken de middelste stapelbedden over een ladder aan de korte zijde van het bed. Ladders vastgemaakt aan of geplaatst tegen stapelbedden, moeten steeds zo geplaatst zijn dat evacuatie van de personen zowel uit de onderste als uit de bovenliggende bedden hier-

door niet gehinderd wordt. Tot slot zijn stapelbedden bovenaan voorzien van een voldoende hoge en veilige randbeveiliging. Niet onbelangrijk, want er gebeuren nog jaarlijks ongelukken met kinderen die uit een stapelbed vallen.

Voor de keuze van het materiaal kan je beter kiezen voor duurzame materialen. Volgende tips kunnen je daarbij al aardig op weg helpen: kies bedden met een stevige constructie, gebruik verantwoorde materialen en verleng de levensduur van bedden door ze goed te onderhouden. Deze tips zijn zowel toepasbaar op houten als op metalen bedden en kwamen in ons artikel rond duurzaamheid (HuisWerk 2) reeds uitgebreid aan bod.

Mensen worden steeds groter, bedden moeten dus ook voldoende groot zijn. Omdat je in een jeugdverblijfcentrum zowel kinderen, jongeren als volwassenen ontvangt, neem je best matrassen op maat van volwassenen.

Kussens & co

Aan elk erkend jeugdverblijfcentrum wordt een type toegekend: type A, B of C. De criteria die gekoppeld zijn aan deze types, staan eveneens vermeld in het decreet 'toerisme voor allen'. Enkele voorwaarden hebben betrekking op de slaapgelegenheid. We zetten ze hieronder op een rijtje.

Een jeugdverblijfcentrum van het type C moet in verhouding tot de maximale capaciteit eenzelfde aantal bedden of beddenbakken aanbieden. Deze bedden zijn telkens voorzien van matrassen, kussens, dekens en beschermhoezen. Een centrum type B biedt minimaal hetzelfde uitrustingsniveau aan, op kussens en dekens na. Wie een jeugdverblijfcentrum van het type A uitbaat, moet geen bedden of beddenbakken ter beschikking stellen. Omdat niet enkel de uitrusting van de overnachtingsplaats invloed heeft op typering van een jeugdverblijfcentrum (andere criteria zoals douches of daglokalen spelen ook een rol), is het perfect mogelijk dat een jeugdverblijfcentrum type B toch beschikt over kussens en dekens.

Als uitbater kan je kiezen of je kussenslopen, beschermhoezen en dekens gratis dan wel tegen betaling aanbiedt. De manier van aanrekenen kan je zelf bepalen, maar de meest courante werkwijzen zijn het opnemen in de totale factuur, een aparte huurprijs vragen of, indien je werkt met een externe firma, de effectieve kostprijs aanrekenen.

De bergruimte

In het decreet 'toerisme voor allen' staat vermeld dat in de slaapruijntes steeds voldoende ruimte moet voorzien zijn voor het plaatsen van bagage, zodat de vluchtwegen en de weg naar de vluchtwegen niet door bagage gehinderd worden. Wat voldoende ruimte precies is, wordt in het decreet niet nader omschreven.

Naast deze opgelegde bergruimte kan je uiteraard nog voorzien in bijkomend comfort. Kapstokhaakjes of kleine bakjes dichtbij het bed om brillen, horloges of zaklampen veilig op te bergen, zijn enkele voorbeelden. Zorg er wel voor dat deze bijkomende opbergruimtes op een veilige manier geplaatst zijn en bij voorkeur geen scherpe hoeken bevatten. Stoten van het hoofd tegen zo'n kapstok of bijkomende opbergruimte kan leiden tot onaangename kwetsuren.

Tot slot is een bergruimte die kan worden afgesloten, handig voor de begeleiding. Daarin kan kostbaar materiaal,

zoals de kampkas of een foto toestel, veilig worden opgeborgen.

Vloer

Vast tapijt, vinyl, linoleum, kurk, laminaat, tegels, parket of gepolierde beton zijn enkele mogelijkheden van vloerbekleding in de slaapruijnte. Toch is de ene keuze beter dan de andere. Zo is het leggen van vast tapijt echt af te raden. Het is niet alleen onderhoudsonvriendelijk en vaak een oorzaak van allergische reacties, ook de brandweer is er niet altijd even tuk op en voor rolstoelgebruikers is het bijzonder moeilijk zich daarop te verplaatsen. Algemeen kunnen we stellen dat het belangrijk is dat de vloer kan gereinigd worden met water. Vermijd ook het gebruik van 'formaldehyde'

lijmen bij de plaatsing, deze kunnen immers de luchtwegen van je bezoekers irriteren. Andere elementen die de keuze zullen beïnvloeden, zijn duurzaamheid, het kostenplaatje of de warme uitstraling van de vloer.

LIGGING IN HET GEBOUW

De beste slaapruijnte is ongetwijfeld een stille ruijnte, maar veel factoren kunnen deze stilte doorbreken. Dit kunnen zowel externe factoren zijn zoals een drukke autoweg, als interne factoren zoals de stookketel. Ook de groepen zelf kunnen soms de oorzaak zijn van geluidsoverlast. Denken we hierbij aan groepen die met meerdere leeftijdsgroepen komen of jeugdverblijfcentra die meerdere groepen tegelijk kunnen ontvangen. Dan kan de dagzaal of het sanitair ook storend werken. Anderzijds is een nachttoilet wel praktisch, zeker wanneer het sanitaire blok zich in een afzonderlijk gebouw bevindt. Ook een kraantje met drinkbaar water voorzien, verhoogt het comfort. Wat je bij de inrichting best kan vermijden, is het doorkruisen van de kamer om bijvoorbeeld het sanitair of een andere ruijnte te bereiken.

Meerdere slaapruijntes kunnen een oplossing zijn voor bepaalde vormen van geluidsoverlast, of een troef voor bijvoorbeeld groepen met een ge-

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

DE SCHALMEI RIJKEVORSEL

De Schalmei is een jeugdverblijfcentrum type B waar 36 personen kunnen overnachten in 3 gezellige slaapunits. Eén unit met een capaciteit van 12 personen bevindt zich op het gelijkvloers, de andere twee units van respectievelijk 10 en 14 personen zijn op de eerste verdieping. Boven zijn de units niet door een deur afgescheiden, maar zorgt de schikking voor een afgescheiden gevoel. Omdat er 12 bedden beneden gelegen zijn en er beddenbakken werden geplaatst, is dit zeer geschikt voor personen met een handicap. Ook boven werden beddenbakken voorzien gecombineerd met stapelbedden. Voor het opbergen kunnen groepen gebruik maken van kapstokken of de ruijnte onder de beddenbakken.

Uit ervaring weten Els Schroers-Bastiaensen en Walter Francken, de uitbaters van De Schalmei, dat ijzeren bedden schade toebrengen aan de vloer en niet gemakkelijk te onderhouden zijn. Daarom hebben ze er bewust voor gekozen alle bedden in hout te maken. De bedden zijn vast geankerd en behandeld met brandwerende verf. Veiligheid vinden ze beiden het belangrijkste. Daarom werd er veel geïnvesteerd in brandveiligheid: een metalen binnentrap rondom voorzien van houten panelen en bekleed met brandwerend marmoleum, een metalen buitentrap en glijbaan en grote geschilderde iconen, zijn de meest opvallende aanpassingen. Nog omwille van de veiligheid werden geen verwarming en stopcontacten voorzien op de slaaplokalen en werd gekozen voor een natuurlijke, duurzame en brandwerende marmoleum vloerbekleding.

Tot slot is de manier van dakramen verduisteren een geniaal alternatief voor alle fragiele systemen op de markt; een houten plaat voor de ruit met een eenvoudig schuifstelsel. Een stevig alternatief en goed donker!

HOOGLAND LOKEREN

Annemie De Wilde is lid van Jeugdperk Hoogland vzw en ontfermt zich over de dagelijkse werking van het jeugdverblijfcentrum. Hoogland is opgesplitst in twee erkende entiteiten, De Wingerd met een capaciteit voor 40 personen en De Beuk geschikt voor 52 personen, beide zijn type C.

Zoals in bijna elk jeugdverblijfcentrum krijgt de groep bij aankomst een rondleiding in de gebouwen en wordt een inventaris opgemaakt. In de slaapkamers ligt op elk bed een hoofdkussen met kussensloop, een beschermhoes en een deken. Aan de groepen wordt gevraagd eigen bedlinnen te gebruiken, ook al slapen ze in een slaapzak. Zo moet er nadien, voor o.a. vuile lakens, niet worden bijbetaald. Ook geeft Annemie enkele tips waaronder deze: wanneer het stapelbed enkel bovenaan wordt beslapen, dan bescherm je ook best de onderste matras want met schoenen heb je al snel een voetafdruk. Op het einde van het verblijf maakt ze de beschermhoezen los die vuil zijn en telt ze de verloren hoofdkussens of beschermhoezen.

Het systeem van de beddenbakken kan je ook terugvinden in de Wingerd. Alleen stelt Annemie vast dat de opbergruimte onder de matras een verzamelplaats is van vuilnis. Aan het hoofdeind is wel een praktisch plankje voorzien om eventuele brillen of andere attributen op te leggen.

Qua verwarming hebben ze twee verschillende systemen. De Wingerd heeft vloerverwarming en is te bedienen vanuit een centraal bedieningspaneel waarvan enkel de begeleider een sleutel krijgt. De slaapkamers en de zalen kunnen apart verwarmd worden. De Beuk werkt dan weer met een gewone verwarming.

Net als de verwarming verschilt ook de vloerbekleding van gebouw tot gebouw. In De Wingerd ligt er gepolierde beton en in De Beuk harde vinyl. Volgens Annemie zijn beide materialen gemakkelijk te kuisen en zijn ze schadebestendig.

Wat groepen gemakkelijk vinden, zijn de wastafels en de douches aan de slaapkamers. Ook de toiletten die gelegen zijn op dezelfde verdieping, vinden ze een pluspunt.

mengde werking of met kookouders. Verdeel je een grote ruimte in verschillende slaapcompartimenten, hou dan rekening met de (brand)veiligheid. Misschien versper je een nooddeur, gebruik je niet het geschikte materiaal of kan de ruimte plots minder goed worden verlicht.

Slaapruimtes die op een verdieping liggen, moeten op een veilige manier bereikt worden. De trap is daarom best niet te steil, heeft brede treden en een stevige leuning. Indien nodig, breng je er een antisliplaag op aan. Wil je een jeugdverblijfcentrum uitbaten dat toegankelijk is voor personen met een fysieke handicap, dan is een slaapruimte op het gelijkvloers de eenvoudigste oplossing. In het andere geval moet je voorzien in een traplift, plateaulift of een gewone lift.

VERLUCHTEN EN VERWARMEN

Een goede verluchting van het gebouw is een voorwaarde die voor alle erkende jeugdverblijfcentra staat neergeschreven in het decreet 'toerisme voor allen'. Voor de slaapkamer is de meest gangbare manier het openzetten van ramen of deuren, wat in de zomer echter onaangename insecten kan aantrekken zoals muggen en vliegen. Daarom voorzie je best

horren. Is het openen van een raam onmogelijk, dan ben je verplicht een luchtverversingssysteem te plaatsen dat in rechtstreekse verbinding staat met de buitenlucht. Dit hoeft zeker geen gesofisticeerd systeem te zijn: gaten tussen de dakpannen of roosters in de ramen zorgen ook voor verluchting.

Wat geen verplichting is, is het plaatsen van verwarming in de slaapkamers. Toch zijn er jeugdverblijfcentra die dit extra comfort aanbieden omdat groepen daar expliciet om vragen. Het plaatsen van verwarming heeft zowel voor- als nadelen. Voor de verblijvende groep kan dit een serieuze meerkost betekenen wanneer ze er onverstandig mee omspringen of wanneer het gebouw slecht geïsoleerd is. Anderzijds kan het bij vriesweer aangenaam zijn als de koude in een slaapkamer wat wordt gebroken.

Plaats je als uitbater verwarmingsstoestellen, dan zal je terug moeten voldoen aan een aantal eisen in verband met de brandveiligheid. Zo zijn verplaatsbare verwarmingstoestellen verboden en moet je voldoende veiligheidswaarborgen bieden, rekening houdend met de plaatselijke situatie. In het geval van de slaapkamers kan dit bijvoorbeeld een rooster zijn rondom het verwarmingselement, zodat

jongeren geen kussens of dekens op de verwarming kunnen leggen.

VERLICHTEN EN VERDUISTEREN

In elke ruimte en in alle gangen van het jeugdverblijfcentrum moet er verlichting zijn die is aangesloten op het elektriciteitsnet, dus ook in elke slaapkamer. Omwille van het gebruiksgemak voorzie je in deze ruimtes best schakelaars met daarin een lichtje, zodat de gebruiker die in het donker snel kan terugvinden. Een andere mogelijkheid is het voorzien in nachtverlichting met een zwakker licht. Zorg er dan wel voor dat deze verlichting de nachtrust niet verstoort. Zo kan je de nachtverlichting tegen de vloer aanbrengen, zeker op plaatsen waar niveauverschillen optreden. Als uitbater kies je dan best degelijk materiaal om schade te voorkomen.

Het mooiste en goedkoopste licht is echter daglicht. Toerisme Vlaanderen eist voor erkende jeugdverblijfscentra dat in elke slaapruiimte rechtstreeks daglicht kan binnenvallen. Dit kan via een raam of koepel, maar eventueel ook via doorzichtige golfplaten.

Naast het verlichten van de slaapruiimte, is het verduisteren even belangrijk. Niet enkel om storend licht te vermijden tijdens het slapen, maar ook om rechtstreekse inkijk van buitenaf te voorkomen. Dit kan op diverse manieren: met rolluiken, gordijnen of andere systemen zoals folie. Een bijkomend aandachtspunt voor gordijnen is dat heel wat kinderen allergisch zijn aan stof. Gordijnen zijn daarom best van katoen of een synthetisch materiaal en moeten regelmatig gewassen worden. Welke keuze je ook maakt voor het verduisteren, kies in ieder geval voor een systeem dat tegen een stootje kan.

Met dank aan Benedikte De Vos
(Toerisme Vlaanderen)

VEEL GESTELDE VRAGEN

■ *Mogen plastic hoezen gebruikt worden ter bescherming van de matrassen?*

Ja. Volgens de hygiënenormen moeten de beschermhoezen enkel afneembaar en afwasbaar zijn. Verder zijn er geen beperkingen. Dit wil zeggen dat alle beschermhoezen, zowel in stof als andere materialen, mogelijk zijn. Een extra stofven bedovertrek voor plastic hoezen is niet verplicht.

■ *Moeten matrassen en gordijnen in brandwerende materialen zijn?*

Nee, in de brandveiligheidsnormen staat er niets over geschreven. Koop je nieuwe matrassen en gordijnen aan, dan is het wel aan te raden.

■ *Mogen matrassen op een volle plank liggen?*

Ja, let er wel op dat je de matrassen regelmatig verlucht, anders kunnen de matrassen verstikken. Dit kan door matrassen tijdig te draaien, wat uit de bak te leggen of de plank van gaatjes te voorzien zodat het verluchten automatisch kan. Voor centra aan bijvoorbeeld de kust, kan dit laatste dan weer nadelig zijn in stapelbedden omdat alle zand op het onderste bed terecht komt.

■ *Kunnen stapelbedden van drie hoog?*

Ja. In het decreet 'toerisme voor allen' worden er geen beperkingen opgelegd met betrekking tot de hoogte van de stapelbedden. Toch is het aangeraden om gezond verstand te gebruiken. Plaats je stapelbedden van drie hoog, dan voorzie je best hoge randen en vast geankerde ladders.

■ *Als er beddenbakken staan, moet je dan tussen twee matrassen 80 cm ruimte laten als vluchtweg?*

Nee. Het volstaat wanneer de middengang 80cm breed is. Tussen de matrassen moet er geen extra ruimte worden voorzien.

■ *Kan je als uitbater verantwoordelijk gesteld worden als groepen de bedden verplaatsen?*

Nee. Als de bedden bij de aankomst van de verblijvende groep op de correcte plaats staan, ben je in regel. Heb je geen vaste bedden, dan zal je de schikking van de bedden na elk verblijf moeten controleren. Wanneer je de opstelling van bedden aanduidt op de vloer, kan je de verblijvende groep vragen alles terug te zetten.

■ *Wanneer kies je voor grote en voor kleine slaapkamers?*

Een combinatie van grote en kleine slaapkamers is ideaal. Zo kunnen de begeleiding en de kookouders apart van de groep slapen. Een slaapzaal van 10 of 20 personen wakkert het groepsgevoel aan en is voor het jeugdwerk een voordeel, terwijl scholen slaapkamers tot maximum 6 personen verkiezen.

■ *Moeten de slaaplokalen in hetzelfde gebouw liggen?*

Nee, dit is niet verplicht. Slaaplokalen in hetzelfde gebouw hebben zowel voor als nadelen. Aparte slaappaviljoenen hebben minder hinder van geluid uit de dagzalen, refter of sanitair. Anderzijds is sanitair in hetzelfde gebouw veel praktischer, zeker bij slecht weer. Een apart slaappaviljoen is daarom best voorzien van minstens één nachttoilet.

■ *Willen groepen steeds meer sanitair op de slaapkamer?*

Dit zal van groep tot groep verschillen. Wanneer je als uitbater kiest voor sanitair op de slaapkamer, dan zorgt dit uiteraard voor extra onderhoud. Voor een jeugdverblijf is dit comfort niet echt nodig. Heb je vaak schoolgroepen, dan volstaat een lavabo op de kamer en eventueel enkele kamers met douche en toilet voor leerkrachten.